

INSTRUKCYA

DO ORGANIZOWANIA

STAŁYCH DRUŻYN SOKOLICH.

WYDANIE II.
(Z DNIA 10. MARCA 1913.)

**Kolekcja
Emila Kornasia**

We Lwowie 1913.

Nakładem Związku polskich gimnastycznych Tow. Sokolich.
Z I. Związkowej drukarni — Lwów, Lindego 4.

OM KEK

327070

Uwaga:

Nowe (II.) wydanie instrukcyi obowiązuje od dnia 15. marca 1913 aż do innego rozporządzenia; tem samem poprzednie (I.) wydanie instrukcyi obowiązywać od dnia tego przestaje.

Objaśnienie dodatkowe do tabl. VI. (na str. 10):

- a* = wóz amunicyjny drużyny (2-kołowy); na nim woźnica.
- b* = podoficer ryszunkowy (przy wozie amunicyjnym).
- c* = wóz żywnościowy (prowiantowy); na nim woźnica.
- d* = podoficer stanowniczy (furyer) przy (lub na) wozie żywnościowym.
- e* = 4 kuchenni: 2 kucharze i 2 ich pomocnicy.
- f* = wóz obłogowy (bagażowy); na nim woźnica.
- g* = trzech rzemieślnicy: 1 szewc, 2 rusznikarzy — przy (względnie na) wozie obłogowym.
- h* = podoficer zaprzęgów wojskowych; jeżeli taborek wozów idzie oddzielnie od drużyny postępuje na czele taboru.

Sprostowanie błędu w rysunku na tabl. IV. (str. 9).

Odległość 6 kroków należy odmierzać od linii obcasów pierwszego rzędu poprzedzającego plutonu, a nie drugiego rzędu jak na rysunku przez omyłkę podano.

Dziękuję uprzejmie p. Szym.... za sporządzenie rysunków do klisz.
16. III. 1913.

Kaz. Żurawski.

Wpisano do Księgi Akcesji

Akc. Dł nr 34 / 4 / CM / 201 / .....

I. PODZIAŁ ORGANIZACYJNY.

Jednostką organizacyjną i gospodarczą jest drużyna, która składa się z 3 plutonów (jednostek ćwiczebnych), a każdy pluton z 3 zastępów (grup bojowych).

Trzy drużyny tworzą hufiec, trzy hufce pułk, 9 hufców względnie 3 pułki brygadę, 3 brygady dywizję, 3 dywizye korpus.

II. ZASTĘP.

Podstawą zorganizowania drużyny jest zastęp, który składa się z 9 do 13 druhów, dobrowolnie z sobą w zastęp zszeregowanych z zastępowym na czele, z pośród nich wybranym, posiadającym już o ile możności wiadomości podoficerskie; każdy zaś zastępowy nazywa swego zastępcę. Zastęp nie ma stałego uformowania i nie powinien tworzyć skamieniałej jednostki formacyjnej w plutonie, ale musi być elastycznym i podatnym, tak, że plutonowy — w razie braku druhów w plutonie — może tworzyć dwa zastępy, a nawet jeden i może także innych druhów przeznaczać chwilowo na zastępowych, którzy znów sami nazywają swoich zastępców.

III. PLUTON.

A) SKŁAD PLUTONU.

Stałą formację stanowi dopiero pluton składający się z 3 zastępów po 9 do 13 druhów, w razie mniejszej ilości jak 27 druhów w plutonie dzieli plutonowy swój pluton na dwa zastępy, przydzielając do nich druhów z najmniej licznego zastępu. Pluton liczący mniej jak 14 druhów tworzy tylko jeden zastęp.

Tablica znaków.

	Oficer-komendant drużyny.	
	Oficer-komendant plutonu.	
	Drużynowy	} podoficerowie.
	Plutonowy	
	Zastępowy	
	Środkowy.	
	Pionier	} szeregowcy lub starsi.
	Ratownik	
	Szeregowiec lub starszy.	
	Kolarz	} szeregowcy lub starsi.
	Trębacz	
	Sygnalista	

Do każdego plutonu przydzieleni zostają:
 jeden plutonowy, który formuje pluton i który
 jest równocześnie zastępcą komendanta plutonu,
 trzech ratownicy i
 trzech pionierzy.

Ratowników i pionierów można brać z drużyn skautowych. Przydzielone oddziały skautowe należy utrzymywać w ewidencji.

Każdy szeregowiec ma na plecaku (tornistrze) umocowane naczynie do gotowania, a łopatkę polową z prawego boku w czasie gotowości bojowej, zresztą przy plecaku. Prócz tego przypada na pluton 6 nożyc do cięcia drutów.

Trzej pionierzy mają prócz broni (sztućców) jedną piłę, jedną długą łopatę, trzy siekierki, i 1 oskard (kilof). Ratownicy prócz broni (sztućców) noszą namiot na 6 ludzi, opatrunki i gurtowe linki na nosze.

Ratownicy stają na lewym skrzydle drugiego zastępu.

Pionierzy stają na lewym skrzydle trzeciego zastępu.

W ten sposób uformowany pluton składa się z 35 do 47 druhów, uzbrojonych w karabiny (wzgl. sztucce) repetiery Mannlichera z bagnetem, z ładownicami, z plecakiem (tornistrem), tornistrem na patrony.

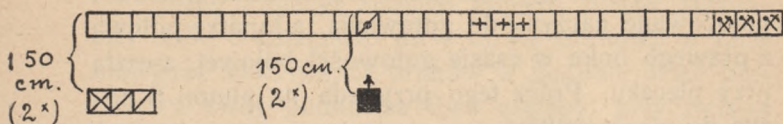
Oficerowie (komendanci plutonów) mają obok szabli w matowej pochwie pistolet repetierowy lub rewolwer i odpowiednią amunicję (30 naboji).

B) FORMOWANIE PLUTONU.

Zastępy uformowane według wzrostu stają w taki sposób, że środek drugiego zastępu to jest zastępowy drugiego zastępu, ustawia się na dwa kroki naprzeciw swego plutonowego, pierwszy zastęp ustawia się po prawej stronie, trzeci zaś po lewej stronie drugiego zastępu. Plutonowy i zastępowi po ustawieniu rzędu

stają na dwa kroki frontem do prawego skrzydła plutonu, według starszeństwa od lewej strony na prawo (ob. tabl. I.).

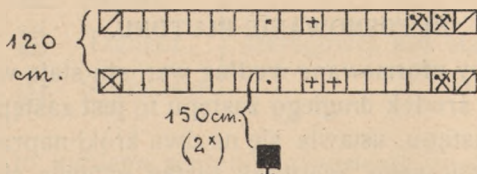

Tablica I.

Ustawienie rzędu przy szykowaniu plutonu o małym stanie bojowym.

Po wystąpieniu zastępowego ze środka rzędu — równają wszyscy w prawo.

Po utworzeniu dwurzędu dzieli plutonowy na zastępy i czwórki, poczem zastępowi stają przed swemi zastępami, przekonują się o sprawności zastępu, mianują swych zastępców i udają się na swe stałe miejsca, a mianowicie: plutonowy (po zdaniu raportu komendantowi plutonu) na prawe skrzydło pierwszego rzędu, zastępowy I. zastępu na prawe skrzydło drugiego rzędu, zastępowy II. zastępu na lewe skrzydło pierwszego rzędu, zastępowy III. zastępu na lewe skrzydło drugiego rzędu (ob. tabl. II.).

Tablica II.

Pluton w szyku rozwiniętym przy małym stanie bojowym.

IV. DRUŻYNA.

A) SKŁAD DRUŻYNY.

Trzy takie plutony po 35 do 47 druhów tworzą drużynę z komendantem drużyny na czele, któremu przydzieleni są:

- jeden drużynowy formujący drużynę,
- jeden ryszunkowy (tj. podoficer - brońmistrz) — przy wozie amunicyjnym (taborze bojowym),
- jeden furyer (po staropolsku: stanowniczy) przy wozie (taborze) prowiantowym,

jeden patrol sygnalizacyjny — dwie stacye po 3 druhów — 6 druhów uzbrojonych w sztucce,

- jeden zastępowy ratowników,
- jeden zastępowy pionierów,
- jeden zastępowy zaprzęgów przy obłogach (bagażach),
- jeden kolarz przy komendancie drużyny (jako ordynans na kole),

uzbrojeni w sztucce

razem czternastu ludzi już wraz z komendantem drużyny, ponadto:

dwóch kucharzy i dwóch pomocników — wszyscy czterej przy wozie prowiantowym,

trzech rzemieślników przy wozie obłogowym, a mianowicie: 1 szewc, 2 rusznikarzy,

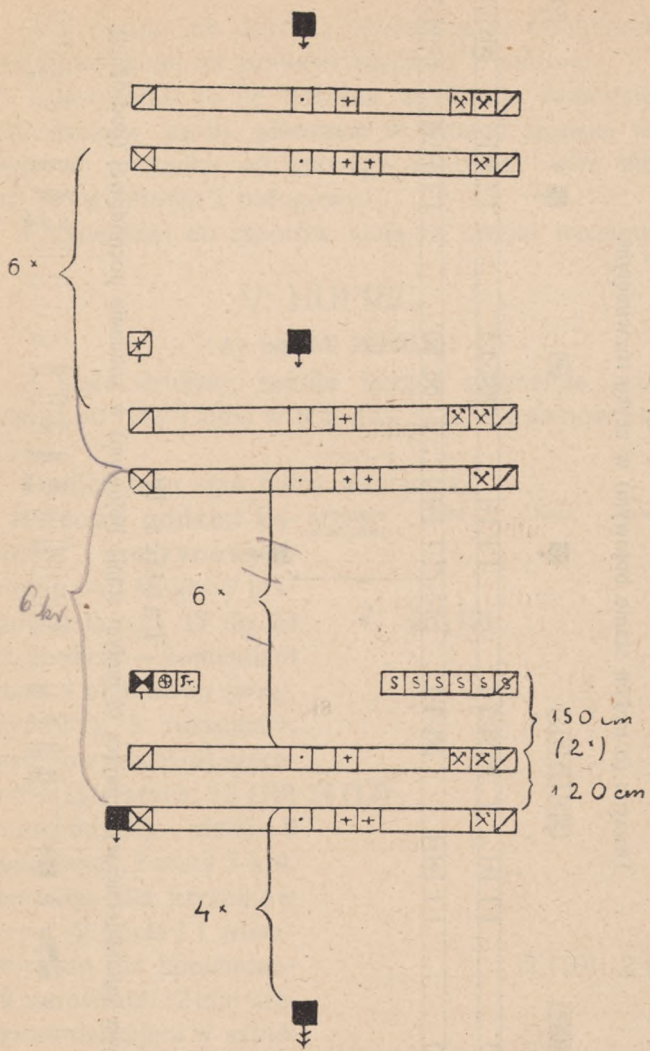
wszyscy uzbrojeni w sztucce

- jeden woźnica do wozu amunicyj.
- jeden woźnica do wozu obłogow.
- jeden woźnica do wozu prowiant.

razem 24 druhów.

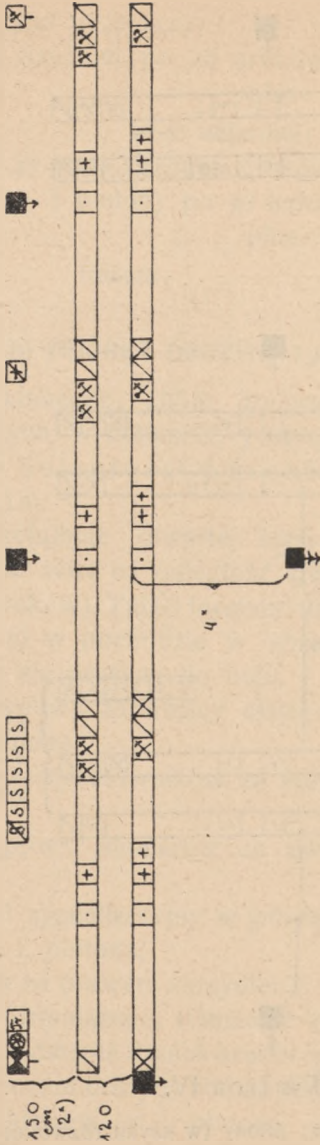

Tablica IV.

Drużyna w kolumnie; plutony (w szyku rozwiniętym) o małym stanie bojowym o 6 kroków jeden za drugim.

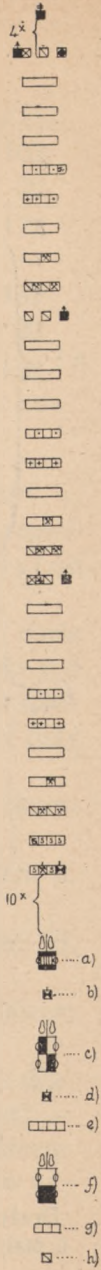
Tablica III.

Drużyna (o małym stanie bojowym) w szyku rozwiniętym.

Tablica IV.

Drużyna samodzielnie występująca (o małym stanie bojowym) w kolumnie pochodowej (podróżnej).

Jeśli pluton lub drużyna występuje ze sztandarem — sztandarowy staje na prawem skrzydle 1 plutonu.

Tabory stają (o ile drużyna występuje samodzielnie) na 10 kroków za III. plutonem w jednym rzędzie, w następującym porządku od prawego skrzydła: wóz amunicyjny, prowiantowy i obłogowy.

Przydzieleni do taborów stają za swemi wozami.

V. HUFIEC.

A) SKŁAD HUFCA:

3 stałe drużyny sokole liczące normalnie po 165 (najmniej po 129)*) ludzi w tem 159 (122) karabinów tworzą hufiec.

Oprócz tego stan hufca wzmacnia:

1. Hufcowy oddział karabinów maszynowych	karabinów (sztućców):	ludzi:	koni:	wozów:
(1 pluton = 2 karabiny maszynowe) liczący 17 do 23 ludzi, (1 oficer = komendant plutonu, 1 plutonowy (wzgl. drużynowy), 1 rusznikarz, 2 zastępowych, 8 (4) szeregowców i starszych, 12 (10) konnowodnych), dalej 8 koni jucznych, 2 wozy 2-koł. z amunicją dla karabinów maszyn. (2 konie i 1 wierzchowy koń dla komendanta). Konnowodni i 2 inni szeregowcy uzbrojeni w sztuk-		25 (19)		
			11 (10)	2 (2-koł.)

Do przeniesienia: 14 (12) 25 (19) 11 (10) 2 (2-koł.)

*) Cyfry w nawiasie oznaczają stan minimalny.

karabinów: ludzi: koni: wozów:

Z przeniesienia: 14 (12) 25 (19) 11 (10) 2 (2-koł.)
 ce, wszyscy inni mają 10
 strzałowe pistolety lub re-
 wolwery.

2. Sztab hufcowy:

Komendant hufca (konno),
 Adjutant hufcowy (konno),
 1 pisarz kancelaryi hufco-
 wej (plutonowy, zastępo-
 wy lub starszy),
 1 ordynans (kolarz, a o ile
 możliwości motocyklista),
 2 trębaczy (konny i pieszy),
 1 oficer = komendant plu-
 tonu pionierów,
 1 plutonowy pionierów,
 2 konnowodnych (z końmi
 komendanta hufca i adju-
 tanta).

Komendant hufca, jego
 adjutant i komendant pio-
 nierów uzbrojeni w 10 strz. 7   10   3
 pistolety lub rewolwery,
 wszyscy inni w sztuce.

3. Tabor (bojowy i ra-
 towniczy hufca, oraz pro-
 wiantowo-obłogowy sztabu
 hufcowego): Taborami huf-
 ca dowodzi prowiantmistrz
 (oficer prowiantowy), kon-
 no, a w prowadzeniu ich

Do przeniesienia: 21 (19) 35 (29) 14 (13) 2 (2-koł.)

karabinów: ludzi: koni: wozów:

Z przeniesienia: 21 (19) 35 (29) 14 (13) 2 (2-koł.)

pomaga drużynowy (wzgl. plutonowy) zaprzęgów, również konno; obaj uzbr. w 10 strzałowe pistolety lub rewolwery (wzgl. plutonowy zaprzęgów w sztuciec);

[1]   2   2

a) tabor bojowy hufca:
1 drużynowy (na wozie amunicyjnym),

2 zastępowych (na wozie amunicyjnym),

1 woźnica i wóz amunicyjny hufcowy (4 koł. 2 konie),

3 konnowodnych i 3 konie juczne z amunicją; dru-

żynowy uzbr. w 10 strzał. pistolet lub rewolwer,

wszyscy inni w sztucce. 6   7   5   1 (4-koł.)

b) tabor ratowniczy hufca: Dowodzi nim le-

karz hufcowy (o ile mo-
żności konno), który jest

zarazem komendantem sta-
cyi ratowniczej.

[1]

Pomagają mu:

1 lekarz młodszy,

1 plutonowy (wzgl. druży-
nowy) ratowników,

1 zastępowy ratowników,

Do przeniesienia: 27 (25) 44 (38) 21 (20) 3 ($\begin{smallmatrix} 2 & 2\text{-koł.} \\ 1 & 4\text{-koł.} \end{smallmatrix}$)

karabinów: ludzi: koi: wozów:

Z przeniesienia: 27 (25) 44 (38) 21 (20) 3 $\begin{pmatrix} 2 & 2\text{-koł.} \\ 1 & 4\text{-koł.} \end{pmatrix}$

wreszcie 1 woźnica i wóz ratowniczy (4-koł., 2 konie). Lekarze (ewentualnie i drużynowy ratowników) uzbrojeni w 10 strz. pistolety lub rewolwery, inni w sztuce.

3 (2) 5   2   1 (4-koł.)

c) tabor obłogowy i prowiantowy sztabu: należą doń

1 oficer-płatnik (na wozie kancelaryjnym sztabu),

1 woźnica i wóz (4-koł.) kancelaryjny sztabowy (2 konie); wóz ten zawiera również obłogi sztabu, oraz przybory techniczne hufca (telefoniczne, telegraficzne, pionierskie, pontonowe, rzemieślnicze, kuznia polowa i t. d.),

1 woźnica i wóz prowiantowy sztabu (4-kołowy)

2 konie,

1 woźnica i zaprzęg z kuchnią polową (2 konie),

2 ludzi kuchennych: kucharz i jego pomocnik,

3 rzemieślników: 1 kowal, 1 jego pomocnik, 1 koło-

Do przeniesienia: 30 (27) 49 (43) 23 (22) 4 $\begin{pmatrix} 2 & 2\text{-koł.} \\ 2 & 4\text{-koł.} \end{pmatrix}$

karabinów: ludzi: koni: wozów:

Z przeniesienia: 30 (27) 49 (43) 23 (22) 4 ^(2 2-koł.)_(2 4-koł.)

dziej (wzgl. cieśla), na wozach sztabowych,

1 konnowodny (z koniem prowiantmistrza).

10   6   3 (4-koł.)

Oficer-płatnik jest uzbr. w 10 strzał. pistolet lub rewolwer, wszyscy inni w sztucce.

9

4. Inne oddziały dodane:

a) Zastęp [9 ludzi] (ordynansowo - wywiadowczy, a zarazem sygnalizacyjny) piechoty konnej, kolarzy lub konnicy,

9   9

b) Patrol telefoniczny (6 6 6 ludzi) niosący drutu na 3 km. łącznie.

---

54 (51) 74 (68) 29 (28) 7 ^(2 2-koł.)_(5 4-koł.)

Razem więc hufiec liczy:

3 drużyny, normalnie po 165 (najmniej 129) lu-

dzi razem . . .

karabinów: ludzi: koni: wozów:

477 (366) 495 (387)   —   9 ^(3 2-koł.)_(6 4-koł.)

Oddziały dodatkowe, tabory i sztab

hufcowy . . .

54 (51) 74 (68) 29 (28) 7 ^(2 2-koł.)_(5 4-koł.)

w łącznej ilości

---

531 (417) 569 (455) 29 (28) 16 ^(5 2-koł.)_(11 4-koł.)

27 X 86 384586

Oprócz tego każdy samodzielny hufiec mieć będzie kapelana, w szyku miejsce jego będzie przy taborze ratowniczym. Dodatkowo też komendant samodzielnego hufca postara się o potrzebnych rzemieślników do uzupełnienia braków w oporządzeniu hufca (szewcy, krawcy i t. d.) oraz dołączy 2 konnowodnych z 2 końmi jucznymi zapasowymi, których zwykle miejsce jest przy pułku.

B) WYPOSAŻENIE JEDNOSTKI I HUFCA W AMUNICYJĘ I ŻYWNOSĆ.

1. Amunicja. Każdy szeregowiec nosi przy sobie amunicję podręczną w ładownicach małych u pasa i ładownicy wielkiej na plecach pod tornistrem, razem 120 nabojów; oprócz tego znajduje się amunicja uzupełniająca na wozie amunicyjnym drużyny (2-kołowym) w ilości po 30 naboji na żołnierza; amunicja zapasowa na hufcowych koniach jucznych po 20 naboji na szeregowca, oraz na wozie amunicyjnym hufcowym po 10—20 naboji na żołnierza — wreszcie rezerwowa amunicja w kolumnach amunicyjnych pułku (względnie brygady lub dywizyi).

2. Żywność. Żywność poszczególnej jednostki składa się a) z 1 porcyi dziennej, b) z 1 porcyi pomocniczej, c) z 1 porcyi zasobnej, naruszalnej tylko na szczególne pozwolenie dowódcy. Oprócz tego prowiant w kolumnach prowiantowych pułku (względnie brygady lub dywizyi).

3. Uzbrojenie oficerów - komendantów plutonu, drużyny, hufca i pułku, cowych, stacyi ratowniczych, letu (rewolweru) i 30 n

Wojewódzka Biblioteka
Publiczna w Opolu

CM KEK 327070

000-327070-00-0

